

Riigikogu õiguskomisjoni istungi protokoll nr 8

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 12. juuni 2023

Algus 11.15, lõpp 12.45

Juhataja: Eduard Odinets (esimees)

Protokollija: Selena Eenmaa (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Anti Haugas, Jaanus Karilaid, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Liisa-Ly Pakosta, Mati Raidma, Valdo Randpere, Vilja Toomast, Varro Vooglaid

Komisjoni ametnikud: Raini Laide (nõunik-sekretariaadijuhataja), Linnar Liivamägi (nõunik), Carina Rikart (nõunik)

Puudus: Kert Kingo

Kutsutud: kollektiivse pöördumise koostajate esindaja Olav Karulin, Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna nõunikud Tuuli Lepp ja Laidi Surva, Siseministeeriumi korrakaitse- ja kriminaalpoliitika osakonna nõunik Ott Aarma (2. päevakorrapunkt); kollektiivse pöördumise koostajate esindaja Kenno Põltsam, Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna eraõiguse talituse juhataja Vaike Murumets (3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivse pöördumise "Alandada süüvõime alampiiri alates 12 aastastest, et ei korduks Pärnumaa peksujuhtumid" arutelu
3. Kollektiivse pöördumise "PEREKONNA PRIVILEEGI KAITSEL - abielu on ühe mehe ja ühe naise vaheline liit" arutelu
4. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu õiguskomisjoni nädala (12.–18.06.2023) töökava

Komisjoni istung esmapäev, 12.06.2023 kell 11.15

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivse pöördumise "Alandada süüvõime alampiiri alates 12 aastastest, et ei korduks Pärnumaa peksujuhtumid" arutelu
3. Kollektiivse pöördumise "Perekonna privileegi kaitasel - abielu on ühe mehe ja ühe naise vaheline liit" arutelu
4. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 13.06.2023 kell 14.00

1. Vabariigi Valitsuse algatatud perekonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (207 SE) teise lugemise ettevalmistamine
2. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung neljapäev, 15.06.2023 kell 14.00

1. Kollektiivse pöördumise "Ei HHC kriminaliseerimisele" arutelu
2. Vangistusseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus (alusetu ja pahatahtlik pöördumisõiguse kasutamine) tutvustamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud perekonnaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (207 SE) teise lugemise ettevalmistamine
4. Info ja muud küsimused

Valdo Randpere tegi ettepaneku liigse koormuse tõttu jätta ära komisjoni neljapäevane istung.

Eduard Odinets selgitas, et kollektiivsetel pöördumistel on tähtjad ning väljatöötamise kavatsuse peab ära kuulama enne kui see seaduse eelnõuna esitatakse. Ta lisas, et neljapäevaste teemade arutelu ei tohiks võtta kaua aega ning siis ei pea nende osas tegema istungit suvel.

Varro Vooglaid palus täpsustada 207 SE menetluskäiku.

Eduard Odinets selgitas, et teisipäevasel istungil kuulatakse ära kõik esitatud muudatusettepanekud, kuid nende suhtes hääletused ning menetluslikud otsused tehakse neljapäevasel istungil.

Valdo Randpere uuris, kas muudatusettepanekuid on võimalik grupeerida.

Eduard Odinets vastas jaatavalt. Ta selgitas, et muudatusettepanekud on juba esitatud plokkidena, aga täpsemalt grupeerimist saab otsustada teisipäevasel istungil. Siis saab ühtlasi vaadata, mis on mõistlik aeg ettepanekute tutvustamiseks, et aega jääks ka küsimusteks ja aruteluks.

E. Odinets tegi ettepaneku kinnitada nädala töökava.

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Anti Haugas, Jaanus Karilaid, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Eduard Odinets, Liisa-Ly Pakosta, Mati Raidma, Valdo Randpere, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

2. Kollektiivse pöördumise "Alandada süüvõime alampiiri alates 12 aastastest, et ei korduks Pärnumaa peksujuhtumid" arutelu

Eduard Odinets tutvustas kollektiivse pöördumise menetluse protseduure ning kutsutud külalisi. Kollektiivsele pöördumisele on lisaks oma arvamuse esitanud Eesti Lastekaitse Liit (*Lisa 1*), Tartu Ülikooli professor Jaan Ginter (*Lisa 2*) ja Sotsiaalministeerium (*Lisa 3*). Esimees andis sõna kollektiivse pöördumise koostajate esindajale Olav Karulinile.

Olav Karulin tegi ettekande kollektiivse pöördumise sisu ja eesmärkide tutvustamiseks (*Lisa 4*). Ta tõi enda ettekandes välja, et kuigi esindab Pärnu linna ja eelmisel aastal sealt selline probleem lahvatas, on alaealistega seotud kuritegevuse näol tegemist siiski üleriigilise probleemiga. Alaealistega seotud kuriteod on saavutanud aastas alla 1000 juhtumi taseme, mis näitab, et probleemiga küll tegeletakse, aga alati saab paremini. Põhilised kuritegude liigid alaealiste seas on täna samad kui ettekandes toodud 2015.–2019. a statistikas ehk vägivallakuriteod, vargused ja alkoholi tarbimine. Statistika on aga kuriteo tõttu kannatanud lapsevanematele ja lapsele vaid numbrid. O. Karulin nõustus Lastekaitse Liidu seisukohaga, et igasugune vägivald, nii füüsiline kui vaimne, on lubamatu ning lapse õigus vägivallavabale ja toetavale keskkonnale on üks kesksematest õigustest lapse elus, millest peavad osa saama kõik lapsed ilma igasuguste eranditeta. Siinkohal aga tekib küsimus, kuidas lahendada olukorda siis, kui kahju tekitajaks on teine alaealine, näiteks alla 14-aastane laps. Ennetustöö on toimunud ja alaealistega seotud kuriteod on saavutanud läbi aegade madalaima taseme, kuid alati leidub siiski neid, kes tahtlikult ei täida seadusi. Ära on kaotatud võimalus vajadusel võtta vastutusele ka alla 14-aastased lapsed. Eesti Vabariigi lastekaitse seadus on sätestanud, et kuriteo toime pannud lapse karistamisel on kriminaalkaristus, eriti vabaduse kaotus äärmuslik abinõu, mida tuleb vältida. Selline säte nullib mistahes kriminaalkaristuslikud meetmed kutsuda korrale neid alaealisi, kes on sattunud valele teele. Suure tõenäosusega on see põhjuseks, miks 2022. a väärtegade arv kasvas ja kriminaalkuritegude arv kahanes, kuigi mõlema puhul esines juhtumeid nähtavasti sama palju.

Ettekandja tõi ettekandes teleintervjuu kujul näite tänapäeva noorte ükskõiksest suhtumisest politseisse ja seadustesse. Ta sõnas, et on seoses Pärnumaa peksujuhtumitega politsei käest küsinud, kas peksmist filminud noori on samuti kuidagi korrale kutsutud ning sai teada, et need noored ei ole politsei huviorbiiti sattunud. Noorte abistamiseks on küll erinevad programmid, kuid reaalsuses on tegemist vabatahtliku kohaga, mille täitmise osas puudub kontroll. Samuti suunatakse reeglina laps sellisesse programmi alles siis, kui ta on juba korda saatnud mitmeid õigusrikkumisi. Lastega peaks tegelema siis, kui tekivad esimesed ohumärgid.

O. Karulin tõi välja, et varguste puhul saadetakse seda toime panema tihti just alla 14-aastane laps, eeldusega, et vahele jäädes ei saa karistust järgneda. Pärnu piirkondliku arengu komisjonis käis arutelu ka alkoholi ja narkootikumide teemal koos politsei esindajaga ning küsimusele, miks politsei keeldub koolides läbiviimast narkoreide, vastati, et politsei ei keeldu, vaid see ei ole lubatud. Koolides on aga probleem juba koolide ees parkivate narkodiileritega. Ka alkoholi alaealistele müümise ja klubides ja poodides probleeme ning seaduste kohaselt saab pöörduda vaid linnavalitsuse poole, et antud firmalt alkoholi müügiluba ära võtta. See aga ei ole püsiv lahendus. Seadust peaks muutma nii, et karistada saaks konkreetset isikut, kes korduvalt ja teadlikult seadusevastaselt alaealistele keelatud aineid müüb.

Ettekandja rõhutas, et kollektiivse pöördumise eesmärk ei ole hakata kõiki lapsi karistama. Eesmärk on luua võimalus nii lastekaitsele kui ka politseile võtta käsile need alaealised ja nende pered, kes tahtlikult seadusi rikuvad, teades, et õiguslikult ei saa karistusi määrata. Kõigi ühine eesmärk peaks olema turvaline keskkond meie lastele ja ka täiskasvanutele. Algatada tuleks korralik diskussioon, kuidas suunata sellised alaealised õigele teele nii, et neil ei oleks selles osas valikuvõimalust. Näiteks programmidesse suunatud alaealiste osalust ka kontrollitakse. Vajalik oleks juba lapse varajases eas hakata tegelema mitte ainult selle hädasoleva lapse enda, vaid kogu tema perega. Aitama peaks ka neid lapsi, kes kodust tuge ei saa, ja leida vahendeid, et tekitada juurde erinevaid programme just nendele peredele ning näha ette võimalus seaduse sätte näol, mis lubaks ka alla 14-aastaste lastega vajadusel tegeleda. See aitaks kaotada alaealiste seas laialdaselt levinud teadmist, et alaealistele seadusega vastutust määrata ei saa. O. Karulin märkis, et tema algatatud rahvaalgatusele andis allkirja 3604 inimest, mis näitab selgelt probleemi tõsidust.

Eduard Odinets täpsustas, et tsiteeritud Eesti Vabariigi lastekaitse seadus kaotas oma kehtivuse 31.12.2015. a ja seda sätet ei eksisteeri enam. Ta lisas, et kuigi ettekandja väidab, et ei propageeri füüsilist karistust laste puhul, siis kollektiivses pöördumises öelduna tuleks üle

vaadata kõik lastele karistuse määramist pärssivad seadused, sh kehtiv lastekaitse seadus, mis keelab laste füüsilist karistamist. Siit võib jääda vastuoluline mulje, justkui soovitakse muuta ka neid sätteid.

Olav Karulin vastas, et seda ei soovita.

Liisa-Ly Pakosta küsis, kas Pärnus on arutatud alkoholi müügiloo äravõtmist kohaliku omavalitsuse (KOV) poolt ning milline on nende lubade väljastamise kord. Ta palus ministeriumite esindajatel selgitada, miks on Pärnus narkoreidide osas selline erisus, arvestades, et Tallinna koolides toimuvad need sageli.

Olav Karulin vastas, et ka temale jääb arusaamatuks, miks on politsei vastanud, et ei tohi narkoreidide koolides teha. Alkoholi müügilubade osas ei oska ta selle toimumise ametlikku poolt kommenteerida, sest politsei ei ole selle teemaga omavalitsuse poole pöördunud ning KOV ei ole pidanud ühtegi luba ära võtma. Ta märkis veel, et müügilubasid on väga lihtne avalduse esitamise kaudu endale saada, aga ära võtmiseks peab politsei selles osas omapoolset huvi üles näitama.

Valdo Randpere kommenteeris, et need, kes noorena probleemidesse ja seetõttu vastavatesse erikoolidesse satuvad, tõenäoliselt jäävadki sellele teele ning see tekitab küsimuse, kas karistamine aitaks või hoopis soodustaks edaspidist käitumist. Ta küsis, kas pigem ei peaks selliste alaealiste puhul karistuse või sanktsioonid määrama lapsevanematele.

Olav Karulin nõustus eelkõnelejaga ja vastas, et tegelikult tuleks hakata laste ja nende peredega juba tegelema lasteaiast, sest sealt tulevad esimesed signaalid. Ta täpsustas, et mõneti võib karistusena näha ka programme, mille laps peaks läbima. Tõesti, eelkõige on tegemist abivajava lapsega ja tegelema peaks ka lapse perega. Kahjuks saab laps riigilt abi täna alles siis, kui probleemsed teod on juba tehtud. Pärnu peksujuhtumite puhul oli tol ajal kogu linna peale ainult üks sotsiaalpedagoog, kelle koormus oli väga suur. Pärnus toimus ka ümarlaud, kus lasteaeade esindaja statistika kohaselt on tänase seisuga lasteaeades raskesti kasvatatud lapsi 96. Need lapsed lähevad aga edasi koolidesse, mistõttu peab probleemiga hakkama tegelema varakult, et selliseid kuritegelikke juhtumeid ennetada.

Jaanus Karilaid kommenteeris, et vastutuse ahel on kohalikul tasandil (koolipsühholoogid, lastekaitse, sotsiaalpedagoogid jt) väga pikk ning autoriteedi defitsiit ja karistamatuse teadmine noortel on ühiskonnas laiem küsimus. Õigusnormide karmim sõnastamine suure tõenäosusega probleemi ei lahenda, kuid juba selline debatt on väärtuslikum. J. Karilaid küsis, kui palju on Pärnu linn ise panustanud kogu sellise eeltoodud ahela kokkupanekul, kus vastutus jookseb, ning kas selles osas toimub ümarlaudasid piisavalt.

Olav Karulin vastas, et piisavalt ei ole neid kunagi ning reaalsuses ei ole ka piisavalt pädevaid inimesi, kes saaksid selliste probleemidega tegeleda. Olemas on näiteks mobiilsed noorsootöötajad, kuid selle projekti rahad lõppevad ja ei ole teada, kas nad jätkavad. O. Karulin sõnas, et debati loodetav tulemus oleks see, et luua seaduse tasandil võimalus, mis näitaks, et sellistel alaealistel on peale õiguste ka kohustused oma käitumise ees olemas.

Anti Haugas kommenteeris enda kooli-aegsete kogemuste põhjal, et paljudel tollal probleemsetel lastel on probleeme elus ka hiljem ning tema kogemusest abipolitseinikuna on laste vägivaldne käitumine tihti koduste probleemide väljaelamine teiste laste peal. A. Haugas sõnas, et sellest lähtuvalt ei oleks kuidagi lahenduseks teatud juhtumite puhul lapse või juba probleemidega perekonna karistamine. Ta tõdes, et tegemist on tõsise probleemiga, millega on vaja tegeleda, kuid head ja kergest lahendust leida on keeruline.

Olav Karulin vastas, tuues veelkord välja, et ka vastavad programmid on mingil määral karistuseks. Seega peaks suunama pered ja lapsevanemad, kes ei saa enam hakkama,

programmi, kus nad saavad tuge. Ta tõi välja, et Pärnus on praegu valmimas Perekeskus, mis on mõeldud vabatahtlikuna, kuid kuhu saab vajadusel suunata ja nii ei oleks lapsevanem probleemiga üksi.

Varro Vooglaid nõustus, et riiklikust vaatepunktist on kindlasti vastuvõetamatu olukord, kus inimesel tekib karistamatuse tunne ning see olukord tuleb lahendada. Lahenduse leidmine on aga arutelu koht. Inimeste, eelkõige noorte kriminaalkorras karistamine peaks olema kõige äärmuslikum meede ning kõik teised meetmed peaksid olema enne seda ammandatud. Ettekande põhjal tekkis küsimus, kuidas Pärnus saab tegutseda terve rida poode, kus alaealistel on võimalik osta alkoholi. Sellistel juhtudel peaks juba ühekordse rikkumise eest võtma selliselt poelt üldse alkoholi müügiluba ära, enne kui karistada alaealisi õigusrikkumiste eest. Samuti ka narkodiilerite puhul, kes tegutsevad koolide juures. V. Vooglaid rõhutas, et kindlasti peaks ka alaealiste käitumise mõjutamiseks olema täiendavad vahendid, aga enne seda võiks keskenduda sellele, milliseid meetmeid saaks ülddise olukorra parandamiseks ette näha.

Olav Karulin selgitas, et politsei kontrollist toimib täna nii, et vanema nõusolekul suunatakse 15-16-aastane noor poodi alkoholi ostma ja kui on näha, et seda võimaldatakse, lõpetatakse tehing vahetult enne selle teostamist. Sealt tulevad edasi aga seadused ette, mis ei luba selle poe ega müüjaga midagi ette võtta.

Vilja Toomast sõnas, et alkoholiluba on võimalik ära võtta ja seda on ka tehtud, näiteks Tallinnas. Samuti töötasid linnaosade juures alaealiste komisjonid, kus korra kuus toimus arutelu lapsevanematega ja millest linnaosavanem ka osa võttis. Ta uuris, kas sellised meetodid on tänaseks ära kaotatud. V. Toomast märkis, et tundub uskumatu, et Pärnus ei ole politseil võimalik protokollida kontrolliste, sest selles osas siiski on rohkem võimalusi olemas. Lapsi ja noori ei ole mõistlik kriminaalkorras karistada, sest sellekohane märk rikub nende elu pikaks ajaks.

Olav Karulin vastas, et komisjone enam selles osas ei toimu ning need ei olnud kuigi tõhusad, sest selline formaat tekitas lapsele suuremat stressi. Tegelema peaks siinkohal pigem lapsevanematega, sest siis on nad lapse probleemidest teadlikumad ja sunnitud lahendustele mõtlema. Ta sõnas veel, et ei usu, et taoline ametite vaheline probleem on ainult Pärnus.

Ott Aarma sõnas, et kollektiivse pöördumise esialgne küsimus seisnes süüvõime alampiiri alandamises ja kui siinkohal vaadata Euroopa praktikad, siis ongi keskmiseks vanuseks 14 aastat, mil laps saab aru sellest, mis on hea ja mis halb. Siseministerium ei toeta selle piiri alandamist, sest lapsele kriminaalkaristuse n-õ templi andmine ja vangi saatmine on vaid probleemi edasi lükkamine ja hilisem suurendamine. Leida tuleks muud mõjutusvahendid selleks, et käitumist muuta ja seda teemat on pikemalt lahanud oma ühes kohtuotsuses ka Riigikohus, kelle kohaselt on süütegu eeldatavalt episoodilist laadi ehk inimene ei ole veel väljakujunenud. Sellest tuleks antud küsimust lahendades ka lähtuda. O. Aarma kommenteeris veel, et täna on politseil võimalused tegutsemiseks suuresti olemas, kuid keeruline on toimetada juhtudel kui informatsioon, näiteks narkodiilerite osas, ei jõua politseini. Muul juhul ei ole politseil alust teha läbiotsimist.

Eduard Odinets küsis täpsustust ka alkoholi müügilubade ja kontrollistude osas.

Ott Aarma vastas, et taolised kontrollistud toimuvad, kuid ta ei oska praegu vastata sellele järgnevate karistuste poolelt, kuna pöördumise esialgne küsimus seisnes muus.

Laidi Surva täpsustas, et alaealisele alkoholi müümine ja ka ostmine on karistatav karistusseadustiku § 182¹ alusel, mille kohaselt on võimalik anda rahaline karistus või kuni üheaastane vangistus. Samuti saab anda rahalise trahvi poele. Seega on karistuse määramise võimalus olemas ja küsimus seisneb pigem kohapealses praktikas. L. Surva sõnas, et

süüvõime alampiiri alandamisega ei saa nõustuda, sest nõustudes eelkõnelejatega, jääb sellest noortele n-ö plekk külge ja uuringud on näidanud, et suure osa alaealiste puhul on seadusvastase tegevuse nn piiride kompamine normaalne arenguprotsess. Kuigi sekkuma peab, siis enamus noortest õpivad oma tegudest ja muudavad oma käitumist ka ilma karistusega. Täna on võimalused sekkumiseks olemas ka alla 14-aastaste laste puhul ning kuigi ei saa sekkuda kriminaalmenetlusega, on see tegelikult hea, sest lapsed ei pruugi veel oma tegude tegelikest tagajärgedest aru saada. Karistamatuse tunnet on tõenäoliselt sellistele alaealistele õpetanud vanemad lapsed, kes teatud juhtudel kasutavad seda ära. L. Surva rõhutas, et lastekaitsel on olemas tööriistad, kuigi saab nõustuda, et kõik KOV-id ei ole selles osas võrdsed. Kõikides KOV-ides on probleemiks ka kaadrivoolavus ehk raske on koolitada inimesi ja kujundada välja head praktikat noortega toimetamiseks, kui inimesed kogu aeg vahetuvad. Seetõttu on pigem küsimuseks ka see, kuidas kohapealselt toimetatakse nende heade praktikate hoidmises. Alaealiste komisjonid tõesti enam ei toimeta, mida muudeti lastekaitseadusega, sest need ei olnud tõhusad probleemi lahendamiseks. Täna on selleks hoopis võrgustikutöö, mille eestvedajaks alla 14-aastaste puhul on lastekaitse ja üle 14-aastaste menetluse puhul prokuratuur või politsei, kaasates lastekaitse ja noorsootöötajad, samuti kooli.

Liisa-Ly Pakosta tõi välja, et Pärnu linnavolikogu on käesoleval aastal väljastanud pressiteate, mille kohaselt on kuritegevuse tase niivõrd palju langenud, et leevendatakse alkoholi müügi tingimusi ja pikendatakse müügiaega Pärnu linnas. Seega on nähtavasti algatus juba oma töö teinud ja kuritegevuse tase on langenud. L.-L. Pakosta sõnas, et siinkohal peaks linnavolikogu vaatama antud teemat tervikuna ja tegelema probleemiga edasi, sest võimalused koostöös koolidega õigusrikkumistega tegelemiseks on olemas. Lisaks, Tervise Arengu Instituudil on 2019. a ilmunud ka põhjalik juhend, kuidas kontrolluste teha, mida KOV saab ise taotleda.

Anti Haugas sõnas, et peamiselt on piirkonnapolitseinikud olnud need inimesed, kes tegelevad võrgustiku- ja ennetustööga ning teevad külastusi ka vägivaldsetesse perekondadesse, kuid kuuldavasti vähendatakse näiteks Võru maakonnas piirkonnapolitseinikke arvu poole võrra. Ta palus kutsutud külaliste hinnangut sellele kui ohumärgile.

Ott Aarma nõustus, et piirkonnapolitseinikutel on väga oluline roll enda kogukonnas sellise turvalisuse tagamisel, kuid ei oska kommenteerida, mida allasutus personalipoliitika osas otsustab. Ta sõnas, et uurib selle põhjused järele.

Mati Raidma kommenteeris, et kuigi algatuse keskmes oli süüvõime alampiiri alandamine, siis peale tänast diskussiooni ei tundu see kriitilise punktina, millest probleemid saaksid laheneda. Pärnu linna puhul tundub, et vajalikud jõud ja ressursid on jäetud kasutamata. Probleemi tõstatus on aga väga oluline ja seda võiks õiguskomisjon ka sügisel edasi arutada, sest küsimus ei ole konkreetse ametkonna keskne, vaid pigem tuleks koos KOV-ide, jõustruktuuride ja seadusloojatega vaadata, kus on võimalikud lüngad.

Tuuli Lepp rõhutas Sotsiaalministeeriumi kirjalikus arvamuses toodud seisukohta, et kuritegude ennetusega saab alati olla paremini ja kindlasti ei ole täna veel sellega väga hästi, ka alaealiste osas. Sotsiaalministeerium on välja toonud, et nende taotlusel on tulemas lisaressurssi, mis plaanitakse suunata ennetustöösse. See võib leevendada KOV-ide rahalist või inimressurssidega seotud probleemi.

T. Lepp sõnas, et narkokuritegude puhul on Eestis olemas kõik vajalikud paragrahvid, mis on ka väga karmide karistustega. Seaduse poolelt on nii narkootikumide kui alkoholi alaealisele ostmise ja müümise osas olemas karistused nii füüsilisele kui ka juriidilisele isikule. Seega ei ole takistatud ka konkreetse müüja või poe karistamine ning ei ole põhjust, miks selline ebaseaduslik tegevus peaks jääma karistamata.

Olav Karulin sõnas lõpetuseks, et arutelu tulemusel on juba näha uusi lahendusi, mille peale ise ei tulnud. Ta märkis siiski, et Pärnu linnavolikogu ei saa kuidagi suunata politsei tööd, kuid ta jääb lootma koostööle. Seoses Pärnu linnavolikogu otsusega alkoholi müügi tingimusi leevendada, tuleks eristada linna enda üldist korda ja politseid, kes peab korda valvama. Pärnu on suvine linn ja ettevõtjatele on suvi oluline aeg. Otseselt ei saa probleemi lugeda linnavolikogu omaks, vaid kuskil on nähtavasti ebakõlad asutuste vahel ja erisuses erinevate linnade praktikates. Lisaks, tänapäeval saavad juba 13-aastased lapsed hästi aru, mida tohib ja mida ei tohi teha, seega ei ole tema hinnangul 14 aastat väga kriitiline piir, mida ei tohiks alandada.

Eduard Odinets tänas ettekandjat pöördumise algatamise ja oma seisukohtade selgitamise eest. Tegemist on terve kompleksi muredega, mida peaks hakkama lahendama ennekõike mujalt, kui muuta seadusi laste karistamiseks. Siseministeeriumi esindaja kindlasti pani tähele märkusi politsei suunal ja edastab need mured. Komisjoni esimees märkis, et võimalusel peaks sügisel teema juurde tagasi tulema ja vaatama seda juba laiemalt.

E. Odinets tegi kuulnud argumentidele, saadetud arvamustele ja ministeeriumite esitatud informatsioonile tuginedes ettepaneku esitatud kollektiivne pöördumine tagasi lükata.

Otsustati:

2.1. Esitatud kollektiivne pöördumine tagasi lükata (konsensus: Anti Haugas, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Eduard Odinets, Liisa-Ly Pakosta, Mati Raidma, Vilja Toomast, Varro Vooglaid).

3. Kollektiivse pöördumise "PEREKONNA PRIVILEEGI KAITSSEL - abielu on ühe mehe ja ühe naise vaheline liit" arutelu

Eduard Odinets tutvustas kutsutud külalisi ning andis sõna kollektiivse pöördumise sisu ja eesmärkide tutvustamiseks pöördumise koostajate esindajale Kenno Põltsamile.

Kenno Põltsam sõnas, et perekonna mõiste ümberdefineerimist alustati riiklikul tasandil juba 2013. a. Eelnevalt, 2011. a valimistel ei lubanud seda ükski Riigikogu erakond. Sellest ajast alates on see olnud justkui revolutsioon ning keeldutakse selle teema osas rahvahääletusest. Referendum oleks aga parim tõestus enamuse rahva vastuseisust perekonna ümberdefineerimisele. Samuti puudub rahval võimalus Riigikogu poolt vastu võetud seaduste tühistamiseks, nii nagu see võimalus on olnud konstitutsiooni ajaloos. Eesti rahva suhtes on see eriti pahatahtlik, kuna sellise revolutsiooni läbiviijad teavad, et keskmine eestlane on tasakaalukas ja Vabariigi Valitsuse usku. Revolutsiooniliste jõudude eesmärk on algusest peale olnud rahva lõhestamine, arvestades vaid vähemuste tahtega. K. Põltsam sõnas, et tema ei soovi elada riigis, mille seadusandlus kriminaliseerib homoseksuaalsuse, kuid tegemist on tema hinnangul kuriteoga inimloomuse vastu ja see on kiriku silmis patt. Siinkohal ei peaks riik üldse sekkuma ning perekonna mõiste ümberdefineerimisega ei saa ümber sõnastata loomuseadust.

Eduard Odinets märkis, et kollektiivses pöördumises on lisaks abielu mõistele ka muid teemasid, mis väljuvad õiguskomisjoni pädevusest. Näiteks on pöördumises toodud ettepanek lõpetada rasestumisvastaste vahendite reklaam avalikus ruumis. Ta palus pöördumise esindajal selle nõudmise esitamise tausta põhjendada.

Kenno Põltsam vastas, et ilmselt on pöördumises esinevad erinevad teemad ka põhjuseks, miks algatus omal ajal populaarsust ei kogunud. See ei tohiks olla riigi asi rahastada rasestumisvastaste vahendite propageerimist, sest Eesti iive on niigi madal.

Eduard Odinets palus Justiitsministeeriumi esindajal kommenteerida kollektiivses

pöördumises esitatud nõudmisi.

Vaike Murumets sõnas, et pöördumist on keeruline kommenteerida, sest justiitsministeeriumi eraõiguse talituse teemasid otseselt ei esine. Vabariigi Valitsus on esitanud Riigikogule eelnõu, millega perekonnaseadust muudetakse viisil, et abielu saavad sõlmida kaks füüsilist isikut sõltumata soost. Seetõttu ei näe ta võimalust, et selle kollektiivse pöördumisega oleks võimalik leida ühisosa.

Eduard Odinets kommenteeris, et kollektiivses pöördumises on esile toodud väga palju erinevaid teemasid ja on võimalik, et isegi kui inimesed toetavad neist ühte, ei toeta samas aga teisi. Seetõttu on ka komisjonis seda pöördumist keeruline menetleda ja ministeeriumitel seda omaltpoolt kommenteerida.

Mati Raidma küsis pöördumise esindajalt, miks puudutab pealkiri vaid ühte neljast pöördumises tõstatatud teemadest. Ta märkis, et pealkiri tundub seetõttu ekslik, kuna teemade valdkonnad on laiemad kui pealkiri ja on ebaselge, kas otsustama peaks pealkirja või sisu järgi.

Kenno Põltsam vastas, et kui ta pöördumise algatas, siis ei arvanud ta, et tuleb seda komisjoni ette kaitsma. Eelkõige on asi põhimõttes, et abielu on ühe mehe ja ühe naise vaheline liit.

Eduard Odinets kommenteeris, et Riigikogu juhatus suunas pöördumise õiguskomisjoni ka seetõttu, et põhisõnum on nähtavasti abielu mõiste teema. See on kõikide inimeste, kes koguvad oma algatusele üle 1000 allkirja, seadusest tulenev õigus tulla seda Riigikogu komisjoni tutvustama.

Kenno Põltsam sõnas lõpetuseks, et jääb üle ainult kodaniku allumatust üles näidata.

Eduard Odinets tänas kutsutud külalisi.

E. Odinets tutvustas kollektiivse pöördumise lahendamise võimalikke menetlusotsuseid ja tegi tulenevalt pöördumise olulistest puudujääkidest ja laialivalgavast probleemikäsitlusest ettepaneku kollektiivne pöördumine tagasi lükata.

Varro Vooglaid palus ettepaneku hääletust.

Otsustati:

3.1. Esitatud kollektiivne pöördumine tagasi lükata (poolt 5: Anti Haugas, Eduard Odinets, Liisa-Ly Pakosta, Mati Raidma, Vilja Toomast; vastu 2: Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Varro Vooglaid; erapooletuid 0).

4. Info ja muud küsimused

Eduard Odinets sõnas, et homme on täiskogus hääletusel õiguskomisjoni algatatud Riigikogu otsuse „Euroopa Liidu Õiguskaitsekoostöö Ameti tegevust kontrolliva parlamentaarse ühiskontrolli töörühma liikmete nimetamine“ eelnõu. Kuna komisjoni arutelude käigus on avaldatud soovi saada rohkem teada antud töörühma tegevustest kui ka üldiselt Europolist, on ettepanek teha komisjoni visiit Haagi, kus asub Europoli peakontor ja muud võimalikult huvi pakkuvad organisatsioonid nagu Eurojust, Rahvusvaheline Kriminaalkohus ja Hollandi parlament. Visiit võiks toimuda Riigikogu istungivabal nädalal, mis algab 30. oktoobriga, ning lähetada on võimalik maksimaalselt viis inimest koos esimehega, samuti võiks kaasata ka töörühma nimetatavat Riigikogu liiget Urve Tiidust.

Carina Rikart lisas, et kindlasti võiks osaleda ka komisjoni liige Kert Kingo, kes on samuti õiguskomisjoni ettepanekul nimetatakse töörühma liikmeks. Esindatud võiksid olla ka kõik fraktsioonid.

Eduard Odinets uuris, kas õiguskomisjoni liikmed toetavad üldiselt sellist ideed ning kas on juba huvilisi, kes sooviksid osaleda. Sel juhul saab hakata visiiti ette valmistama ja hiljem ametliku otsusena komisjoni istungil lähetus kinnitada.

Liisa-Ly Pakosta küsis, kas visiiti ei saaks korraldada septembri alguses enne täiskogu istungite algust, sest oktoobri istungivabal nädalal toimuvad üldjuhul fraktsioonide väljasõidud.

Eduard Odinets selgitas, et visiidi ette valmistamine ja kokkulepped võtavad suvel aega ning ei soovita jääda ajahätta. Samuti oli mõte, et visiit toimuks pärast seda, kui uus delegatsioon on esimest korda käinud ära Europoli järelevalve töörühmas ja on võimalik esitada rohkem küsimusi.

Carina Rikart palus juba mõelda ka sellele, milliseid teemasid kindlasti soovitakse sisuliselt arutada, sest siis saaks need juba edastada ka külastatavatele asutustele.

Varro Vooglaid soovitas lisada visiidil külastatavate organisatsioonide juurde ka Rahvusvaheline Kohus.

Mati Raidma soovitas planeerida kohtumised Eesti esindajatega nendes organisatsioonides.

Liisa-Ly Pakosta pakkus sisuliste teemade osas, et Rahvusvaheline Kriminaalkohus võiks visiidil anda informatsiooni Ukraina sõja teemal.

Eduard Odinets tänas üldise toetuse eest visiidi korraldamise osas ja sõnas, et visiiti hakatakse ette valmistama. Ta palus anda tagasisidet osalejate ning veel mõtteid teemade ja kohtade osas hiljemalt 22. juuniks.

(allkirjastatud digitaalselt)
Eduard Odinets
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Selena Eenmaa
protokollija